

KRONIKA DZIAŁALNOŚCI MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA KRAKOWA ZA ROK 1991

Rok 1991 należał do bardzo trudnych ze względu na liczne perturbacje finansowe. Mimo to był stosunkowo dobry, szczególnie w wykonaniu planowanych zadań. Muzeum częściowo zmieniło swój styl pracy, dzięki czemu zdołano uzyskać dodatkowe środki, które częściowo złagodziły niedobory finansowe, wynikające z obniżenia dotacji. Dochody uzyskiwano przede wszystkim dzięki większej operatywności w realizacji zadań statutowych, jak również, organizując w okresach przerw między wystawami kiermasze handlowe. Ograniczone środki wpłynęły na decyzję muzeum o rezygnacji z sal wystawowych przy ul. Gołębiej 4. Ekspozycja tam prezentowana wyczerpała możliwości spełniania dydaktycznych funkcji, jej zmiana wymagała dużych nakładów na remont, nakładów, na które muzeum nie było stać. Zmiana decyzji nastąpiła wobec interwencji Konserwatora Miejskiego, który wyasygnował z własnej puli część środków oraz zapewnił, że w roku 1992 również pokryje dalsze wydatki związane z przygotowaniem w pomieszczeniach po dawnym zakładzie introligatorskim Roberta Jahody, ekspozycji o charakterze „skansenowym” z czynną, świadczącą usługi pracownią introligatorską. Za przyznane środki zdołano przeprowadzić połowę z zaplanowanych prac modernizacyjnych.

Koszty utrzymania budynków muzealnych, w tym przejętego po byłym Muzeum Lenina domu przy ul. Królowej Jadwigi, udało się zmniejszyć przez zawężenie powierzchni magazynowych znajdujących się w tym obiekcie i udostępnienie części sal dla Teatru Ewy Demarczyk. Teatr przejął część kosztów utrzymania tego obiektu. Jeżeli chodzi o bazę działania muzeum, to do połowy roku korzystano jeszcze z sal po byłym Muzeum Lenina przy ul. Topolowej, urządzono tam szereg ekspozycji z okazji Sympozjum KBWE. Z dniem 1 lipca obiekt ten został przekazany właścicielom prywatnym. W pierwszym kwartale zdołano ostatecznie zakończyć adaptację dawnych pomieszczeń magazynowych na drugim piętrze Pałacu „Krzysztoforów” dla potrzeb wystawienniczych i oświatowych. Przygotowano tam dwie wystawy: „Tradycji i zwyczajów” oraz „Zegarów”. Wygospodarowano też miejsce na salę konferencyjno-odczytową. Dążąc do lepszego wykorzystania własnych lokali, muzeum podjęło decyzję o uruchomieniu w salach pierwszego piętra Wieży Ratuszowej nowej Galerii, poświęconej prezentacji najnowszych prac plastyków pod hasłem „Z pracowni naszych artystów”. Inicjatywa ta spotkała się z bardzo życzliwym odzewem, zarówno środowiska plastycznego, jak i publiczności.

Działalność merytoryczna w swoich głównych nurtach: gromadzenia, zabezpieczania, naukowego opracowania i udostępniania zbiorów, przebiegała zgodnie z planem. Tutaj

należy podkreślić, iż zorganizowano rekordową liczbę wystaw. Szczególne natężenie prac na odcinku wystawienniczym łączyło się z okresem Sympozjum KBWE, dniami kultury europejskiej w naszym mieście.

Ukończono i złożono do druku 17 numer Rocznika „Krzysztoforów”, poświęcony problematyce wojny i okupacji hitlerowskiej. Ponadto podjęto szereg kwerend, które winny zaowocować w przyszłości ciekawymi ekspozycjami, między innymi kwerendy dot. judaików w muzeach Lwowa. Rozpoczęto również przygotowania do cyklu wystaw, z których pierwsza będzie otwarta w 1992 r. Cykl ten roboczo zatytułowano „Nieznane skarby — (dzieła sztuki, pamiątki i wyroby rzemiosła artystycznego) — ze zbiorów krakowskich klasztorów”.

Frekwencja na wystawach muzeum, choć niższa w stosunku do lat najlepszych utrzymała się na wysokim poziomie — 105.000 osób.

ZBIORY

Gromadzenie zbiorów, podobnie jak w latach poprzednich warunkowane było skromnymi możliwościami finansowymi muzeum. Zakupy własne były więc stosunkowo nieliczne. Starano się kosztem ograniczenia liczby, wybierać tylko takie obiekty, które w sposób znaczący dopełniały nasze kolekcje i stosunkowo szybko będą reprezentowane publiczności. Niedostatek własnych zasobów na zakupy, został złagodzony przez licznych i dosyć hojnych ofiarodawców. Jest to szczególnie godne podkreślenia, gdyż świadczy o zaufaniu jakim cieszy się nasza placówka, jak również pozwala powiększyć zbiory o bardzo cenne obiekty, których bez życzliwości ofiarodawców nigdy pewnie nie zdołalibyśmy zebrać. Wspomógł też nas specjalną dotacją celową Wojewoda Krakowski, dzięki którego życzliwości mogliśmy zakupić cenny obraz Jerzego Kossaka — „Wymarsz I kompanii Kadrowej z Oleandrów”. Dzieło to, po opracowaniu i sporządzeniu dokumentacji natychmiast pokazano w dziale poświęconym I wojnie światowej na wystawie stałej w salach I piętra „Krzysztoforów”.

Niestety, jak już wyżej wspomniano, brak większych funduszy uniemożliwił planowane szersze wzbogacenie naszego zasobu, szczególnie o obiekty, które byłyby przydatne w przyszłej ekspozycji, poświęconej historii krakowskich wnętrz mieszczańskich. Ogółem do zbiorów muzeum pozyskano 1541 obiektów. Wśród nowo nabytych eksponatów 28 to zakupy, 897 przekazy, 523 dary i 93 depozyty. Komisja Zakupów Muzealiów odbyła 8 posiedzeń, kwalifikując i wyceniając

1. Jerzy Kossak — „Wymarsz I Kadrowej” nr inw. 4681/III

2. Władysław Pochwalski — „Obraz z Zegarem — Widok Ratusza na Kazimierzu” nr inw. 1282/II

obiekty nabyte do zbiorów. Komisja Wyceny Darów Przekazów i Wypożyczeń odbyła 44 posiedzenia, wyceniając 1767 obiektów. Wszystkie pozyskane eksponaty zostały wpisane do Księgi Wpływu Muzealiów oraz przekazane do opracowania. Wśród zakupionych w tym roku muzealiów na szczególną uwagę zasługują m.in.: wspomniany już wcześniej obraz Jerzego Kossaka „Wymarsz I Kadrowej”, lambrekin — (hebr. kaporet nad szafę ołtarzową) aksamit, haft metalową nicią z ok. 1770 r., W. Pochwalskiego „Widok Ratusza na Kazimierzu” (w wieżę wmontowany zegar) ol. na blasze, Artura Markowicza rysunki: „Żyd w lisiurze”, „Żyd w talesie”, „Głowa chłopca”; Kieliszek z XVIII wieku z manufaktury urzędowej; puzderko srebrne wyk. Westwalewicz; jad (do tory) srebro, kość narwala; jarmułka z XVIII wieku.

Wśród darów wymienić należy cenne rysunki o tematyce legionowej autorstwa K. Witkiewicza, F. Jaźwieckiego i K. Dzielińskiego, wśród nich m.in. „Portret Mikołaja Sarmata-Szyszlowskiego” — rys. węgiel autorstwa K. Witkiewicza oraz autoportrety: Kazimierza Dzielińskiego i Franciszka Jaźwieckiego.

Obok zbiorów muzealiów wzrosły również zasoby biblioteczne i archiwalne. Rodzina przedwcześnie zmarłego znanego filatelisty i kolekcjonera Jana Pajaka, realizując jego wolę, przekazała cenny zbiór filatelistyczny „Korespondencja Polaków w czasie II wojny światowej”. Zbiór ten, to karty pocztowe, listy wysyłane przez Polaków z różnych miejsc: obozów, więzień hitlerowskich, z pól bitewnych różnych frontów, łagrów rosyjskich. Całość zbioru to VI klaserów, w których wyodrębniono następujące działy tematyczne: Kampania wrześniowa, Obozy internowanych, Obozy jenieckie, Obozy koncentracyjne, Deportacje, Getta żydowskie, Powstanie warszawskie, Siły zbrojne. Wśród przekazanych bezcennych materiałów wymienić należy m.in. korespondencje profesorów krakowskich wyższych uczelni aresztowanych w Sonderaktion Krakau — 6.XI.1939 r., list matki OO Maksymiliana Kolbe do Cezarego Barana, przesyłki poczty harcercskiej. Całość zbioru zawiera 443 kart pocztowych, składających się z 747 walorów filatelistycznych. Ponadto zakupiono

3. Kazimierz Dzieliński — Autoportret ltg ok. 1933 nr inv. 2618/VIII

4. Kazimierz Dzieliński — „Zmianowy” — legionista w mundurze z dystrykcjami kaprala ltg nr inv. 2617/VIII

230 wol. książek, 52 wol. czasopism, 128 archiwaliów i druków ulotnych. W formie darów i przekazów otrzymano 213 wol. książek, 391 zeszytów czasopism i 380 archiwaliów i druków ulotnych.

Zarówno nowo pozyskane obiekty jak i muzealia wcześniej nabyte otoczone były opieką konserwatorską.

Pracownie konserwatorskie, obok normalnej rutynowej pracy, związanej z przeglądami obiektów na wystawach i w magazynach, wykonały zabiegi całkowite i częściowe przy następującej liczbie muzealiów: Pracownia Malarstwa — 130 obiektów, Pracownia Konserwacji Metalu — 100 obiektach, Pracownia Tkanin — 21 obiektach.

Podobnie jak w latach poprzednich ruch muzealiów był dosyć znaczny. Muzeum, organizując wystawy korzystało z życzliwości innych placówek, kolekcjonerów prywatnych, bibliotek i archiwaliów. Łącznie wypożyczyliśmy 1.504 eksponaty. Z naszych zbiorów skorzystały inne muzea, którym na organizowane wystawy wypożyczyliśmy 254 eksponaty. Najczęściej w tym roku korzystaliśmy z wypożyczeń: z Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeów Okręgowych Tarnowa, Nowego Sącza, Rzeszowa, Muzeów Regionalnych z Bochni i Chrzanowa, Muzeum Narodowego w Krakowie, Archiwum Państwowego w Krakowie. Z naszych zbiorów skorzystały m.in. Muzea Narodowe w Krakowie, Poznaniu, Muzeum Okręgowe w Kaliszu, Radomiu, Częstochowie, Muzeum Regionalne w Bochni.

Wśród ofiarujących do naszych zbiorów dary i przekazy były następujące osoby i instytucje: Krystyna Cukier, Danuta Dzielińska, Leszek Guńkiewicz, Maria Gumińska, Janina Grzesiowska-Skowrońska, Katarzyna Hard, Tadeusz A. Jurzak, Czesława Kasprzycka, Andrzej Karbowski, Mieczysław Kaleciński, Marek Kmieć, Grażyna Lichończak, Jan Liebeskind, Krystyna Małecka, Tomasz Otrębski, Józef Pająk, Zofia Pająk, Wacław Passowicz, Aniela Pernal, Stanisław Piwowarski, Tomasz Polański, Barbara Repetowska, Włodzimierz Razowski, Zbigniew

5. Franciszek Jaźwiecki — Autoportret ltg — barwna nr inv. 2606/VIII

6. Artur Markowicz — „Żyd w lisiurze”, pastel, papier nr inv. 833/VII

Rusinek, Stanisław Radosz, Konrad Siermontowski, Franciszek Staśto, Marek Sosenko, Andrzej Szczygieł, Bożena Tazbir-Tomaszewska, Witold Urbaniak, Andrzej Wierchow-ski, Elżbieta Wojciechowska, Moshe Verbin, Mieczysław Za-jąc, Jan Zdzisław Zaremba, rodzina Kornażyńskich z Kijowa (za pośrednictwem Konsulatu R.P. w Kijowie), Akademia Rolnicza w Krakowie, Miejska Biblioteka Publiczna w Krako-

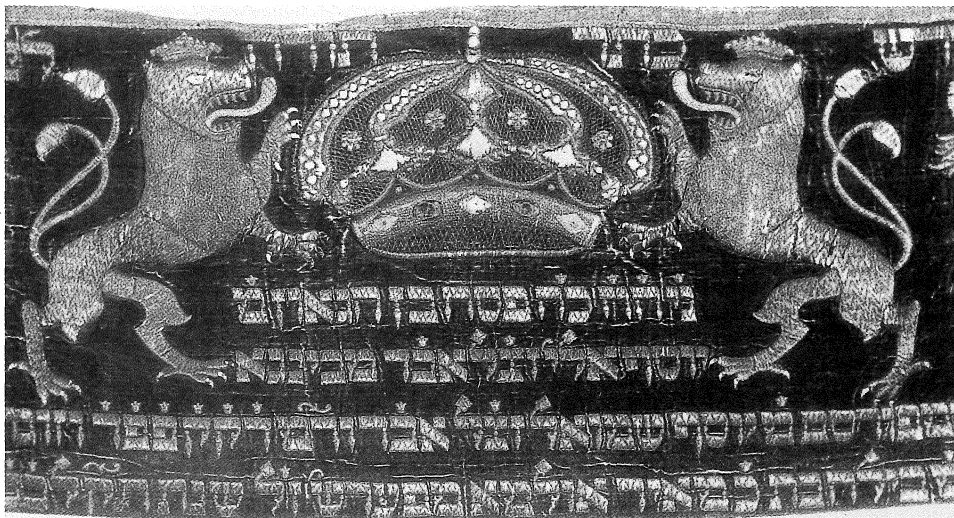
wie, Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie, Fundacja „Polonia Restituta”, Muzea: Archeologiczne z Koszalina i Rze-szowa, Rolnictwa w Szreniawie, Miejskie w Zabrze, Państwo-we Zbiory Sztuki na Wawelu, Zamek Królewski w Warszawie, Ogólnopolski Związek Żołnierzy AK — Zarząd Obszaru Połu-dnie, Skarbiec Emisyjny Narodowego Banku Polskiego w War-szawie, Redakcja Dziennika Polskiego, Towarzystwo Archeo-logiczno-Numizmatyczne.

WYSTAWY

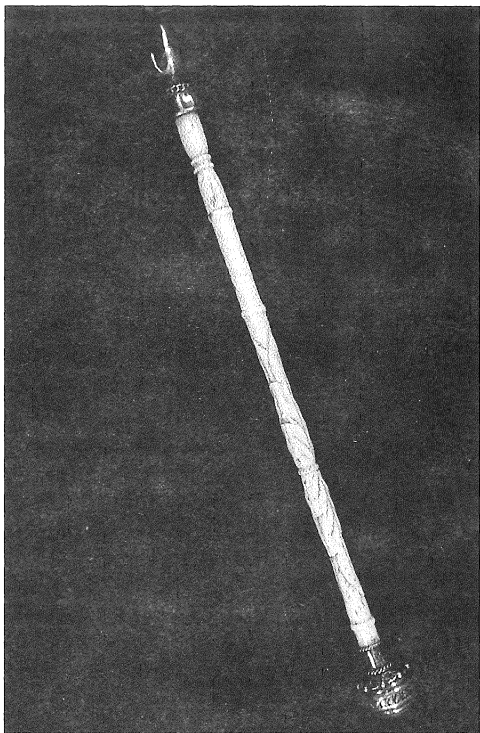
Rok 1991, mimo sporych trudności ekonomicznych, z któ-rymi borykało się muzeum, jakby wbrew nim, był rekor-dowym pod względem przygotowywanych ekspozycji zmieni-nych. Było to możliwe ze względu na należyty dobór kon-trahentów, którzy przejęli część kosztów organizacji, specja-lną dotację, którą muzeum uzyskało od Ministerstwa Ochrony Środowiska i Wojewody Krakowskiego oraz bazowanie prze-de wszystkim na zbiorach własnych.

Ekspozycje czasowe zorganizowane w tym roku można podzielić na kilka grup tematycznych. Pierwszą z nich stano-wią pokazy przygotowane z okazji obrad Konferencji Bez-pieczeństwa i Współpracy Europejskiej. Ekspozycje te były z jednej strony prezentacją dorobku kulturalnego narodów Europy, z drugiej zaś podejmowały tematykę zagrożenia jakie niesie współczesna cywilizacja przemysłowa dla człowieka, jego biologicznej i kulturalnej egzystencji. 27.IV. otwarto w Pałacu Mańkowskich przy ul. Topolowej kilka wystaw poświęconych tematyce ekologicznej. Ekspozycje te mogły być zaprezentowane publiczności naszego miasta dzięki porozumieniu zawartemu przez Wojewodę Krakowskiego z or-ganizacjami ekologicznymi z Polski i Szwecji oraz dzięki pomocy Ministerstw Ochrony Środowiska Rzeczypospolitej Polskiej oraz Królestwa Szwecji.

Pierwszą z wystaw zatytułowano „Atak powietrza”. Po-wstała z inicjatywy Muzeum Historycznego w Sztokholmie, a jej twórcami byli artyści plastycy Raj Friberg i Peter Tillberg. Prezentacja ta miała charakter objazdowy i wcześ-niej poznała ją publiczność Tallina, Hagi, Helsinek, Londynu oraz wielu miast Szwecji. Ekspozycja ta, to ekspresyjny obraz niszczonego przez ludzką cywilizację świata — rozpadu i de-gradacji biologicznego środowiska oraz spustoszeń tego, co jest dorobkiem kultury ludzkiej — rozpadające się budowle,

7. Lambrekin — hebr. kaporet nad szafą oltarzową, aksamit, haft, nić metalowa ok. 1770 — fragment nr inv. 834/VII

8. *Jad* — srebro kość narwala (wskazówka do czytania tory)
nr inw. 840/VII

9. *Kielich*, manufaktura — Urzecka, XVIII w., szkło nr
inw. 1279/II

pomniki, niszczone wyziewami „smoka przemysłu” dzieła sztuki. Przerazający obraz spustoszeń zamykała „łódź nadziei i ocalenia” — arka, do której widzowie wrzucali kartki z zapisem głosów wzywających do opamiętania, do współdziałania wszystkich ludzi dobrej woli na rzecz odwrócenia widma zagłady.

Druga z wystaw tego cyklu „*Widoki*” przygotowana została przez Szwedzką Agencję Ochrony Środowiska. Złożyły się na nią prace wykonane przez artystę malarza Bengla Elde. Tematyka tych prac dotyczyła powstawania zanieczyszczeń powietrza, skutków ich rozprzestrzeniania oraz sposobów przeciwdziałania. Ekspozycje te zajmowały dwie kondygnacje Pałacu Mańkowskich, w pozostałych pokazano fotografie, rysunki, wykresy informujące o stanie środowiska w aglomeracji śląskiej i Krakowie. Ponadto pokazano prace plastyczne, będące plonem konkursu na plakat o tematyce ekologicznej, w którym wzięli udział studenci i absolwenci Akademii Sztuk Pięknych z Krakowa oraz dzieci i młodzież. Inicjatorem i organizatorem konkursu była prof. dr Maria Gumińska. W organizacji tych wystaw współpracowały Kluby Ekologiczne z Katowic i Krakowa. Oprawę i aranżację techniczną ekspozycji polskich wykonał artysta plastyk Andrzej Peller. Koordynatorem i technicznym komisarzem wszystkich ekspozycji był Jerzy Segda, kustosz naszego muzeum. W otwarciu ekspozycji obok środowisk naukowych Krakowa, uczestników Międzynarodowej Konferencji Ekologicznej wzięli udział Ministrowie Ochrony Środowiska Polski i Szwecji. Wystawy te miały liczne, bardzo ciepłe recenzje prasowe. Cieszyły się dużym zainteresowaniem przede wszystkim młodzieży szkolnej. Zwiedziło je około 15.000 osób.

Również z okazji Sympozjum KBWE otwarto w stylowej sieni Pałacu „*Krzysztofor*” wystawę „*A la belle enseigne*” (Pod pięknym znakiem). Inicjatorem tej prezentacji był dr Marek

10. *Otwarcie wystawy z cyklu „Z pracowni naszych artystów” — malarstwo Tadeusza Boruty — pierwszy z lewej T. Boruta, przemawia dyr. A. Szczygieł, komisarz wystawy Maria Zientara*

11. Otwarcie wystawy z cyklu „Z pracowni naszych artystów” — Malarstwo Ewy Kuternak-Madej, druga z lewej E. Kuternak-Madej

Rostworowski, kurator Zbiorów Czartoryskich, Minister Kultury i Sztuki. Dzięki jego inicjatywie mogliśmy przyjąć przygotowaną przez Muzeum z Rouen wystawę ulicznych godeł, szyldów i znaków informujących o sposobach reklamy i komunikowania się mieszkańców francuskich miast w okresie od średniowiecza po XIX w. Ta interesująca ekspozycja, dotycząca porozumiewania się ludzi znakomicie utrafiła w czas Sympozjum KBWE, obradującego na temat wymiany dziedzictwa kulturalnego. Ekspozycję otworzył Minister Kultury i Sztuki R.P. dr Marek Rostworowski, który m.in. powiedział: „...Oznakowanie — informacja, reklama — aby dobrze służyło mieszkańcom miasta, powinno cieszyć, więcej, powinno upiększać miasto, jest tym szczegółem, który ożywia budynki, przemawia do ludzi, wychodzi naprzeciw ich potrzebom, kształtuje ich gust estetyczny...” W otwarciu uczestniczył także Francois Bergot, konserwator Generalny Francji, Konsul Konsulatu Francji. Autorem scenariusza była Pani Catherine Vandour, zarazem autorka katalogu wystawy. Plastyczny projekt i aranżację wystawy wykonał mgr Witold Turdza, komisarzem technicznym był dr Wiktor Kucharski. Ostatnią ekspozycją z tej grupy, była pokazana w sali Fontany Ip. „Krzysztoforów”, kolekcja filatelistyczna Pana Janusza Adamczyka pt. „Historia poczty w Krakowie”. Unikatowy ten zbiór, nagrodzony wielu medalami wzbudził żywe zainteresowanie nie tylko środowiska filatelistycznego, ale wszystkich interesujących się historią naszego miasta. Pan Janusz Adamczyk jest jednym z twórców nowego kierunku zbieractwa filatelistycznego zwanego regionalnym. Dzięki niemu nasze miasto — kolebka Poczty Polskiej, posiada najpełniejszą z wszystkich miast naszego kraju dokumentację filatelistyczną. Warto w tym miejscu poinformować, iż Pan Janusz Adamczyk zadeklarował przekazanie tej kolekcji do zbiorów naszego muzeum, uznając, że jesteśmy instytucją, która jest najodpowiedniejszym miejscem do przechowywania i zabezpieczania zgromadzonych przez Niego walorów, że jest placówką najwłaściwszą do propagowania wiedzy o dziejach poczty w Krakowie.

Drugą grupą ekspozycji, zasługującą na szczególne podkreślenie, to prezentacje w Wieży Ratusza pod ogólnym tytułem „Z pracowni naszych artystów”. Gotycka Wieża Ratuszowa, w centralnym punkcie Rynku krakowskiego, jeden z nielicznych zabytków świeckiego budownictwa tej epoki, jest jednym z najczęściej oglądanych punktów widokowych miasta. Wydawało się interesującym „zderzenie” tego znakomitego obiektu ze sztuką współczesną. W sali I piętra dawnej kaplicy Ratusza krakowskiego postanowiliśmy utworzyć nową galerię, miejsce prezentacji dzieł aktualnie powstających w pracowniach najwybitniejszych malarzy, grafików, rzeźbiarzy naszego miasta. Do udziału w wystawach zaproszono zarówno twórców o ugruntowanej już pozycji, jak i artystów młodych, których debiuty były wydarzeniami artystycznymi ostatnich lat. Galeria czynna była w czasie sezonu turystycznego od maja do października. Zaprezentowano prace: Tadeusza Boruty, Stanisława Sobolewskiego, Romualda Oramusa, Andrzeja Kapusty i Ewy Kuternak-Madejowej. Komisarzem wystawy, a zarazem gospodarzem Galerii układającym jej program była mgr Maria Zientara. Była ona też autorką interesujących informatorów, przedstawiających sylwetki twórców prezentowanych dzieł. Wystawy spotkały się z dużym zainteresowaniem zarówno publiczności, jak i środowiska plastycznego. Kraków, dzięki tej inicjatywie uzyskał nową, znaczącą Galerię, która jak sądzimy, uzyska trwałe miejsce na mapie kulturalnej naszego miasta.

Trzecia grupa tematyczna wystaw organizowanych w tym roku, to ekspozycje o charakterze rocznicowym i historycznym. Tutaj wymienić i szerzej omówić należy cztery wystawy: „Urny na Kopiec Marszałka Józefa Piłsudskiego”; „W 80-lecie harcerstwa polskiego”; „Reduta słowa — w 50 rocznicę powstania Teatru Rapsodycznego”; oraz „40-lecie Wydziału Konserwacji ASP w Krakowie”.

Trzy pierwsze z omawianych ekspozycji powstały jako rezultat badań i dociekań naukowych pracowników naszego muzeum. Ekspozycja, poświęcona dziejom poszczególnych

katedr konserwacji, przygotowana była przez pracowników naukowych Akademii Sztuk Pięknych.

Wystawę „Urny na Kopiec Marszałka Józefa Piłsudskiego” przygotował kustosz naszego muzeum mgr Janusz Nowak. Ekspozycję tę poprzedziły gruntowne studia autora nad losami kolekcji urn znajdujących się w naszych zbiorach, które znalazły wyraz w opublikowanym wcześniej artykule w 16-tym numerze „Krzysztofory” z 1989 r. Autor scenariusza ekspozycji, ustalił losy około 3000 urn, które po raz pierwszy prezentowane były na wystawie w budynku Odwachu przy Wieży Ratusza Krakowskiego w 1936 r. Wojna, a następnie lata powojenne, które nie sprzyjały kultywowaniu pamięci o dziele Józefa Piłsudskiego, były okresem tragicznym dla pamiątek związanych z jego osobą.

Wiele z nich uległo rozproszeniu i w sposób świadomy zostało zniszczone. Pracownicy muzeum uratowali zaledwie 42 urny, które dziś stanowią największy zbiór. Wystawa składała się z trzech działów. W pierwszym pokazano dokumenty, fotografie, makiety i pamiątki osobiste odnoszące się do budowy Kopca J. Piłsudskiego. W drugim, zaprezentowano materiały informujące o pochodzeniu urn, o zbieraniu ziemi z wszystkich pól bitewnych okresu I wojny światowej, kampanii legionowych, a także z pól bitewnych czasu powstań narodowych, jak i walk o kształt granic Polski odrodzonej. Ostatni wreszcie dział, poświęcono materiałom związanym z propagandą i społecznym oddziaływaniem idei budowy Mogiły — Mogił, bo taką nazwę nadawano Kopcowi Niepodległości — Kopcowi Marszałka Józefa Piłsudskiego.

We wszystkich wyżej wymienionych działach prezentowano Urny ze zbiorów własnych i użyczone przez kolekcjonerów. Były one osnową, głównym trzonem ekspozycji, wokół którego koncentrowała się problematyka wystawy. Bogaty, w sposób pełny ilustrujący problematykę budowy kopca i składania Urn, kształt wystawy, mogło muzeum uzyskać dzięki życzliwości wielu ludzi, zarówno tych, którzy wypożyczyli własne pamiątki, jak i członków Krakowskiego Klubu Kolekcjonerów. Wyrazy szczególnych podziękowań należą się między innymi: Janowi Ostrowskiemu, Januszowi Adamczykowi,

Stanisławowi Piwowarskiemu, Tomaszowi Otrębskiemu, Markowi Sosence.

Od kilku już lat harcerze krakowscy wspólnie z muzeum zastanawiali się nad koniecznością muzealnej dokumentacji historii ruchu harcerskiego. W dalekosiężnym zamiarze istnieje pomysł powołania placówki muzealnej, która statutowo cały swój wysiłek koncentrowałaby jedynie na zbieraniu dokumentów, druków ulotnych, gazet, i fotografii, pamiątek takich, jak mundury, proporce, sztandary, oznaki i krzyże harcerskie, totemy drużyn i zastępów, gazetki konspiracyjne z czasów wojny i okupacji — jednym słowem — całości dokumentów i realiów historycznych, pozwalających na zbudowanie ekspozycji, która w sposób możliwie pełny mogłaby reprezentować dzieje polskiego harcerstwa. Pierwszą generalną próbą na tej drodze, była organizacja wystawy w 80 rocznicę powstania ruchu harcerskiego. Wyjątkowość tej wystawy dodatkowo wynikała z faktu, iż zbiory muzealne zawierały jedynie śladowe eksponaty.

Współdziałanie z wszystkimi środowiskami harcerskimi, weteranami ruchu skautowego liczne apele prasowe, gruntowna kwerenda w muzeach, bibliotekach i archiwach całej Polski ze szczególnym uwzględnieniem rejonu Małopolski, zaowocowały bardzo dobrymi wynikami. Zdołano zgromadzić około 2000 różnorodnych eksponatów, przede wszystkim dokumentów, fotografii, prasy i druków ulotnych, mundurów i części umundurowania, odznak, sztandarów, proporczyków i sprzętu biwakowo-obozowego. Na wystawie zaprezentowano dzieje chorągwi krakowskiej i lwowskiej, z tym jednak, że znacznie skromniejszy dokumentacyjny materiał, dotyczący Lwowa, pozwolił jedynie na symboliczne zaprezentowanie dramatycznych dziejów tej Chorągwi. Wystawa składała się z czterech działów: początków i pierwszych lat działalności, udziału w walce o wolność Polski i ukształtowanie jej granic w latach 1914–1921, okresu działalności obu chorągwi w Polsce niepodległej oraz działalności krakowskich i lwowskich szeregów w czasie II wojny światowej. Najcenniejszymi pamiątkami były m.in.: złoty medal zasługi nadany A. Małkowskiemu przez twórcę skautingu gen. R. Baden-Powella, legionowy

12. Otwarcie wystawy „80-lecia harcerstwa w Polsce”, przemawia dyr. Andrzej Szczygieł, pierwsza z lewej, hm Zofia Florczak.

13. Wystawa „80-lecie harcerstwa w Polsce” — biwak

orzełek A. Małkowskiego, odznaczenia jego żony drużny Olgi Małkowskiej, proporzki drużyn skautowych z Krakowa z lat 1913–1916, odznaki „Orląt lwowskich”, odznaka krakowska skautów zwana „wentylatorkiem”, kapelusz skautowy,

14. Wystawa „80-lecie harcerstwa w Polsce” — widok ogólny

zbiory gazet konspiracyjnych, wśród nich matryce ostatnich numerów „Na Ucho”, powielacz, na którym powielono w Tarnowie gazetkę „Czerwień i biel”, zdjęcia harcerzy więźniów niemieckich obozów koncentracyjnych i łagrów rosyjskich, wreszcie makatka wykonana w więzieniu UB w Krakowie w 1945 r. przez Zofię Rymar. Wystawę, doskonale zaaranżowaną plastycznie, z dużą dbałością o dydaktyczne i poznawcze oddziaływanie na przede wszystkim młodego widza, dodatkowo atrakcyjną w odbiorze czynił zrekonstruowany przez harcerzy krakowskiego szczepu „Wagabundów” fragment przedwojennego obozu harcerskiego.

Namiot harcerski z pełnym wyposażeniem, ognisko z kuchnią polową, tablica rozkazów, maszt z proporczykiem, polowa kapliczka i szereg innych oryginalnych pamiątek, sprawiły, iż widz czuł się przeniesionym z muzealnej sali na harcerski obóz, że zaraz rozlegną się sygnały i rozpocznie się normalny obozowy dzień.

Ekspozycja ta mogła powstać dzięki pomocy i współpracy wielu ofiarnych i życzliwych weteranów ruchu harcerskiego oraz kolekcjonerów, którzy z zaufaniem odnieśli się do naszych próśb i użyczyli na wystawę wiele bezcennych pamiątek. Słowa szczególnego podziękowania należą się m.in. hm. Zofii Florczak, hm. M. Żychowskiej, M. Kurzyńcowi, dr B. Leonhardowi, Józefowi i Kazimierzowi Szczerbom, T. Otrębskiemu i wielu, wielu innym. Wyrazy podziękowania należą się także licznym placówkom muzealnym i bibliotekom m.in.: Bibliotece Jagiellońskiej, Archiwum Państwowemu w Krakowie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzeum Okręgowym w Tarnowie, Państwowemu Muzeum w Oświęcimiu, Muzeum w Żywcu, a także OO Kapucynom i księżom z kościoła św. Idziego w Krakowie. Komisarzem wystawy i autorem scenariusza była mgr Magdalena Kurowska, z którą współpracowali między innymi koleżanki i koledzy: mgr mgr E. Gaczoł i W. Turdza.

Znacznie mniejszą w rozmiarach i liczbie zgromadzonych eksponatów, ale bardzo ważną i znaczącą była ekspozycja poświęcona 50-tej rocznicy powstania Teatru Rapsodycznego. Obchodom tej rocznicy towarzyszyło cały szereg imprez i spotkań, których punktem kulminacyjnym było odsłonięcie

w jednej z pierwszych siedzib tego teatru (dziś scenie Kameralnej Teatru Starego) tablicy popiersia ku czci jego twórcy i długoletniego dyrektora Mieczysława Kotlarczyka. Burzliwe dzieje „Reduty Słowa”, tak też określano ten jedyny w swoim rodzaju teatr, przypadły na okres szczególnie niesprzyjający. Pierwsze lata, to działalność konspiracyjna w okresie okupacji hitlerowskiej, powojenne zaś losy, znaczone dwoma likwidacjami, z których druga okazała się ostateczną, to nieustanne zmaganie się z ówczesnymi decydentami kultury, którzy nie akceptowali linii teatru, linii w której walkę o piękne słowo, piękną poezję łączono z ekspozowaniem patriotyczno-chrześcijańskich wartości. Likwidacja teatru, rozproszenie zespołu, rozdysponowanie jego majątku, zniszczenie wielu dokumentów i pamiątek, postawiły przed twórcami ekspozycji dość trudne zadanie. Jego realizacja była możliwa dzięki życzliwości wielu ludzi, w tym m.in. A. Pakosiewicz, J. Lechowskiej, E. Wojciechowskiej. W ekspozycji pokazano przede wszystkim materiały fotograficzne, archiwalia, afisze, plakaty, projekty kostiumów i scenografii oraz nieliczne, szczęśliwie zachowane fragmenty scenografii. Obok materiałów, ilustrujących dzieje konspiracyjnego teatru, jego dorobek z lat 1945–1967, szczególnie wyeksponowano pamiątki związane z M. Kotlarczykiem oraz najwybitniejszymi członkami jego zespołu m.in. Karolem Wojtyłą. Obok materiałów użyczonych przez osoby prywatne, wykorzystano zbiory Archiwum Państwowego w Krakowie oraz własne zasoby.

Wystawa spotkała się z dużym zainteresowaniem zarówno dawnych admiratorów i bywalców tego teatru, jak i młodzieży.

Wreszcie na końcu wymienić należy jeszcze trzy ciekawe wystawy malarskie. Dwie z nich zaprezentowano w Galerii Teatralnej. Pierwsza, to pokonkursowa wystawa „Galicja”, powstała z inicjatywy Konsulatu Generalnego Austrii w Krakowie. W konkursie brali udział studenci i absolwenci Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, którzy w artystycznej formie dawali odpowiedź na pytanie, co dziś po latach znaczy dla nich słowo — termin „Galicja”. W konkursie wzięło udział 70-ciu artystów. Komisarzami tej wystawy były: mgr mgr G. Lichończak i M. Zientara. Aranżację plastyczną oraz projekt

15. Wystawa „80-lecie ZHP w Polsce” — na pierwszym planie hm Zofia Florczak, ostatnia Naczelniczka Związku Harcerek

16. Wystawa „Urny na Kopic Marszałka Józefa Piłsudskiego — widok ogólny

17. Otwarcie wystawy „Pod pięknym Znakiem” — widok ogólny

zaproszenia przygotował W. Turdza. W otwarciu wystawy wziął udział konsul Konsulatu Generalnego Austrii dr Emil Brix. Druga ekspozycja była pokazem prac znakomitej artystki Danuty Leszczyńskiej-Kluzowej. Zaprezentowane prace tworzyły cykl zatytułowany „Zdarzenia”. Prace te artystka przed kilku laty przekazała naszemu muzeum.

Ostatnia z omawianych wystaw, otwarta była w sali głównej Starej Synagogi i nosiła tytuł: „...Między czasem zaginionym...” Składały się na nią rysunki i grafika Katarzyny Łuszczynskiej-Hard. Miejsce ekspozycji wybrano nieprzypadkowo. Cykl rysunków i grafik artystki, absolwentki krakowskiej ASP, od kilku lat zamieszkującej w Szwecji przedstawiał

dzieje Żydów polskich, mieszkańców licznych miast i miasteczek, w tym krakowskiego Kazimierza. Tragiczny los, mieszkańców naszego kraju, o których dziś dowiadujemy się tylko z historii, dokumentów, starych zdjęć, autorka starała się przywrócić naszej pamięci, prezentując ich wśród spraw i kłopotów dnia codziennego, w rodzinie, w świątyni, wreszcie w czasie okrutnym, czasie zagłady. Prace tworzyły dwa cykle, które można określić cyklem życia oraz cyklem przemijania — śmierci.

Z inicjatywy dyrekcji Muzeum Medalierstwa we Wrocławiu, krakowska publiczność mogła zapoznać się z najwybitniejszymi dokumentami polskich medalierów w ostatnim

18. Otwarcie wystawy — Malarstwo Danuty Leszczyńskiej-Kluzowej, pierwsza z prawej D. Leszczyńska-Kluzowa

dziesięcioleciu. Wśród reprezentowanych prac, wiele było autorstwa znanych krakowskich twórców. Ekspozycję tę pokazaliśmy w Sali Fontany pierwszego piętra „Krzysztoforów”. Komisarzem wystawy był Cezary Kaszowski.

Kończąc omówienie najważniejszych ekspozycji tegorocznych, warto jeszcze dodać, że podobnie jak w latach ubiegłych, również w tym roku szopki krakowskie prezentowane były w wielu miejscach Polski i poza granicami naszego kraju.

DATY OTWARCIA WYSTAW

A. Sala wystaw zmiennych parter „Krzysztoforów” — Rynek Gł. 35

- 2.III. — „Urny na Kopiec Józefa Piłsudskiego” — Komisarz wystawy mgr J.T. Nowak.
Oprawa plastyczna mgr W. Turdza.
- 11.IV. — „Korespondencja Polaków w czasie II wojny światowej” — zbiór Jana Pajaka.
Komisarzami wystawy byli: mgr mgr A. Kuler, M. Natkaniec
- 15.V. — „40 lat Wydziału Konserwacji Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie”
- 26.VI. — „80 lat harcerstwa: z dziejów chorągwi krakowskiej i lwowskiej”.
Komisarz wystawy mgr M. Kurowska, współpraca mgr mgr E. Gaczoł, W. Turdza.
- 8.XII. — Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich — XLIX konkurs
Komisarz: mgr A. Szalapak

B. Sala Baltazara Fontany — „Krzysztoforzy” — I p.

- 27.V. — „Historia poczty w Krakowie” — zbiory filatelistyczne Janusza Adamczyka
Komisarz wystawy — mgr J.T. Nowak
- 28.XI. — „Medalierstwo polskie lat osiemdziesiątych”
Komisarz wystawy: dr Cezary Kaszowski — st. kustosz Muzeum Medalierstwa we Wrocławiu.

C. „Krzysztoforzy” — sień parteru — Rynek Gł. 35

- 29.V. — „A la belle enseigne” — („Pod pięknym znakiem”) — szylidy reklamowe ze zbiorów Muzeum w Rouen.
Komisarz wystawy: Catherine Vandour, aranżacja plastyczna W. Turdza.

D. Galeria Teatralna — „Dom pod Krzyżem” — ul. Szpitalna 21

- 2.VII. — „Galicja” pokonkursowa wystawa malarstwa.
Komisarze wystawy: mgr mgr G. Lichończak, M. Zientara
- 11.IX. — „Zdarzenia” — malarstwo Danuty Leszczyńskiej-Kluzowej
Komisarze wystawy: mgr mgr G. Lichończak, M. Zientara
- 13.XI. — „Reduta Słowa” — 50-lecie Teatru Rapso-dycznego
Komisarz wystawy: mgr M. Palka-Konieczko.
Oprawa plastyczna mgr W. Turdza.

E. Oddział Judaistyczny ul. Szeroka 24

- 10.IV. — „...Między czasem zaginionym...” — malarstwo i grafiki Katarzyny Łuczyńskiej-Hard

F. Wieża Ratuszowa — Galeria I p.

- Wystawy z cyklu: „Z pracowni naszych artystów”
- 24.V. — Tadeusz Boruta — malarstwo
- 26.VI. — Stanisław Sobolewski — malarstwo
- 1.VIII. — Romuald Oramus — malarstwo i grafika
- 29.VIII. — Andrzej Kapusta — malarstwo
- 4.X. — Ewa Kuternak-Madej — malarstwo
- Komisarzem wszystkich wystaw była mgr M. Zientara

G. Pałac Mańkowskich — ul. Topolowa

- 27.IV. — „Atak powietrzny”. Ekspozycja Muzeum Historycznego ze Sztokholmu
„Widoki” i „Geteborg” Ekspozycje Szwedzkiej Agencji Ochrony
„Kraków — Katowice — zagrożenia ekologiczne” — Polski Klub Ekologiczny
„Pokonkursowa wystawa plakatu propagującego ochronę środowiska”
Komisarze wystawy: R. Frieberg, O. Tillberg, B. Elgte, prof. dr M. Gumińska
Nadzór techniczny — J. Segda
Aranżacja plastyczna wystaw — A. Peller

H. Wystawy zagraniczne

Szopki krakowskie — Hergersberg-Losheim — Niemcy

I. Wystawy objazdowe i oświatowe

Szopki krakowskie — Muzeum Okręgowe — Radom
Szopki krakowskie — Muzeum Okręgowe — Częstochowa
Szopki krakowskie — Kościół św. Józefa w Podgórzu — Kraków
„Sybiracy” — Szkoła Podstawowa nr 129 — Kraków

Przy organizacji wystaw muzeum nasze korzystało z życzliwości wielu placówek muzealnych, bibliotek, archiwów, którym w tym miejscu składamy podziękowania za udostępnienie swoich eksponatów, które przyczyniły się do uświetnienia naszych ekspozycji. Były to następujące instytucje: Muzea Narodowe w: Krakowie, Warszawie, Poznaniu, Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu, Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, Muzea Okręgowe w: Nowym Sączu, Tarnowie, Rzeszowie, Muzea Regionalne w: Myślenicach, Żywcu, Państwowe Muzeum w Oświęcimiu, Państwowe Archiwum w Krakowie, Biblioteka Jagiellońska.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I UPOWSZECHNIENIONA

Praca naukowo-badawcza prowadzona była wielotorowo. Podejmowano tematy, dotyczące zarówno zbiorów muzealnych, jak również kontynuowano opracowania, związane z szeroko pojmowanymi dziejami i kulturą naszego miasta.

Wśród tematów, dotyczących zbiorów muzealnych wymienić należy kontynuowane od kilku lat prace nad reinwentaryzacją kolekcji Bractwa Kurkowego. Efektem tych badań było ustalenie wielu do tej pory nieznanych szczegółów, odnoszących się zarówno do okoliczności powstania wielu obiektów, ich fundatorów oraz wykonawców. Coraz lepsze rozeznanie w temacie przybliżyło do finału opracowania całościowego katalogu kolekcji oraz jeśli znajdują się na to środki finansowe, realizację innego niezmiernie interesującego opracowania — „*Pocztu Królów Kurkowych*”. Badania te prowadzi mgr G. Lichończak. Zabytkoznawczy charakter, ściśle łączący się z naszymi zbiorami, miały też studia nad meblami art deco, podjęte przez mgr E. Błażewską. Ta sama autorka kontynuowała dalsze studia nad medalami i monetami z Gałki Wieży Ratusza. Trwały dalsze prace nad reinwentaryzacją zbiorów plastycznych, odnoszących się do dziejów krakowskich scen. Ich końcowym efektem będzie katalog, obejmujący portrety, karykatury i projekty scenograficzne. Nad zagadnieniem tym pracowały mgr mgr K. Solańska, W. Kwiatkowska-Ptak. Obok opracowań o charakterze katalogowym, wiele uwagi poświęcono inwentaryzacji posiadanego zasobu, w tym przede wszystkim ogromnym zbiorom fotografii. Nad opracowaniem negatywów szklanych trudzili się mgr mgr T. Kwiatkowska i A. Malik. Fotografie z kolekcji „*Światowida*” katalogowały mgr mgr E. Gaczoł i Al. Jakińska-Dudowa. Reinwentaryzację i uzupełnienie katalogu zbioru grafiki prowadziła mgr St. Opalińska. Reinwentaryzację zbiorów grafiki i malarstwa odnoszących się do tematyki żydowskiej prowadziła A. Jodłowiec. Mgr J. Mazurkiewicz prowadził reinwentaryzację zbiorów drukarskich, inwentaryzując projekty opraw intro-ligatorskich zakładu Roberta Jahody. Drugim torem badawczym były opracowania, dotyczące problematyki dziejów społecznych i politycznych Krakowa. Tutaj trzeba wymienić studia nad dziejami najnowszymi naszego miasta, a szczególnie opracowania dotyczące okresu okupacji hitlerowskiej i latami tuż powojennymi; *Kraków jako ośrodek dyspozycyjny konspiracji wojskowej i politycznej*” oraz „*Dzieje PPS w latach 1939–1948 — próba utworzenia PPSO w Krakowie w 1945 r.*”. Obydwa te zagadnienia opracowywał mgr St. Piwowarski. Innym szeroko ujętym tematem, to badania dr C. Bąk-Koczarskiej, poświęcone historii „*Krzysztoforów*” i ich mieszkańców. Mgr E. Rak ukończyła swoje studium na temat Łagiewnik i w cyklu opracowań na temat przemian urbanistycznych obrzeży Krakowa, rozpoczęła kwerendy do historii Woli Duchackiej. Dział Judaistyczny kontynuował badania nad „*Życiem codziennym żydowskiej dzielnicy w Krakowie*” oraz kwerendy, obejmujące muzea całej Polski na temat „*Tkanina żydowska — synagoga i strój*”. Badania te prowadził zespół mgr mgr E. Duda, E. Długoszowa, Z. Wordliczkowa. Ponadto trwały kwerendy do planowanych na rok 1992 wystaw, m.in.: „*Skarby krakowskich klasztorów — zbiory OO Kapucynów*” — mgr J.T. Nowak.

Inny, bardzo czasowo i pracochłonny wycinek pracy badawczej, stanowiły kwerendy wykonywane na zlecenie rozlicznych instytucji i placówek naukowych, filmu i telewizji oraz indywidualnych badaczy, którzy poszukiwali w zbiorach naszego muzeum materiałów do realizowanych tematów.

Łącznie przeprowadzono 252 kwerendy.

Kontynuowano w cyklu miesięcznym spotkania naukowe, na których pracownicy muzeum przedstawili referaty na następujące tematy:

- 21.I.1991 — dr Celina Bąk-Koczarska — „*Mieszkańcy placu „Pod Krzysztoforą*” — rodzina Ronenbergów

- 11.II.1991 — mgr Elżbieta Rak — „*Przeobrażenia urbanistyczno-krajobrazowe przedmieść Krakowa na przykładzie wsi Łagiewniki*”
 11.III.1991 — mgr Małgorzata Palka-Konieczko — „*Fotografia teatralna z lat 1893–1914 w zbiorach Oddziału Teatralnego Muzeum Historycznego m. Krakowa*”
 15.IV.1991 — dr Wiktor Kucharski — „*Kawaleria Samodzielna Armii Kraków w kompanii wrześniowej 1939 r.*”
 13.V.1991 — mgr Antoni Piotrowski — „*Pierwsza Biblioteka Miejska Fundacji Jacka Łopackiego*”
 14.X.1991 — mgr Eugeniusz Duda — „*Podróż naukowa do Izraela — sprawozdanie z pobytu*”
 12.XI.1991 — mgr Maria Zientara — „*Współczesna plastyka — środowisko krakowskie w latach 1945–1956*”

Wiele, jeśli nie zdecydowana większość działań muzeum realizowana była głównie z myślą o popularyzacji Krakowa, jego kultury i przeszłości poprzez wystawy, spotkania, konkursy, prelekcje i lekcje muzealne. Podobnie, jak w latach poprzednich, główne działania adresowano do młodzieży szkolnej. Rozwijała się dobrze współpraca z Młodzieżowym Kręgiem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, kierowanym przez mgra Franciszka Dębskiego — dla którego zrealizowano cykl prelekcji i spotkań na wystawach stałych i czasowych muzeum. Utrzymywano ściśle kontakty z Centrum Młodzieży w Krakowie, wspólnie zorganizowano kolejny już konkurs pod nazwą „*Czy znasz Kraków*”, poświęcony zabytkom i dziejom naszego miasta w okresie od renesansu do końca istnienia I Rzeczypospolitej. Odczyty i prelekcje dla uczestników konkursu prowadzili m.in. mgr mgr T. Kwiatkowska, A. Malik, W. Passowicz. Wspólnie z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, muzeum uczestniczyło w organizacji Olimpiady Historycznej dla dzieci starszych klas szkół podstawowych na temat „*Walka Polaków o niepodległość 1914–1918*”. Finał konkursu przeprowadzono w salach muzeum. W jury zasiadał mgr W. Passowicz.

Utrzymywano kontakty z licznymi instytucjami, zajmującymi się organizacją ruchu turystycznego, na ich zlecenie prowadzono kursy dla przewodników (m.in. W. Turdza, B. Woźniakowski, K. Solańska, W. Passowicz).

Pracownicy muzeum uczestniczyli również w akcji upowszechnieniowej, nagrywając 15 audycji radiowych, kilkunastu programów telewizyjnych, w tym cyklicznego programu zatytułowanego „*Zaproszenie do Krakowa*”, realizowanego przez Ośrodek Telewizyjny z Katowic.

W salach muzealnych odbyły się 4 koncerty, przeprowadzono 161 lekcji dla blisko 5.474 uczniów. Na terenie szkół wygłoszono 13 prelekcji, popularyzujących zbiory i wystawy muzealne. Po wystawach, pracownicy oświatowi oprowadzili 126 grupy wycieczkowych.

Jak co roku, muzeum było organizatorem imprez o charakterze masowym:

- 6.VI.1991 — Dorocznego pochodu „*Lajkonika*” i jego świty
 9.VI.1991 — Uroczystej intronizacji Króla Kurkowego — Kazimierza Jarosza „*Sprawnego*”
 4.XII.1991 — XLIX konkursu najpiękniejszych szopek krakowskich

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Ze względu na ograniczone możliwości finansowe, nie zrealizowano planowanych wydawnictw, w tym przede wszystkim dwóch numerów rocznika „Krzysztofor”. Ostatecznie przygotowano w całości do druku zeszyt, poświęcony okresowi okupacji hitlerowskiej. Numer ten przygotowano w oparciu o materiały opracowane przez pracowników muzeum oraz autorów zaproszonych do współpracy. Wśród przygotowanych artykułów wymienić należy: opracowanie mgra A. Kulera — *Dzień powszedni okupacji hitlerowskiej w Krakowie*, mgra T. Gąsiorowskiego opracowanie, informujące o historii Oddziału przy ul. Pomorskiej 2, opis wystawy „Sybiracy”, autorstwa T. Gąsiorowskiego, A. Kulera i M. Natkańca, wreszcie I części rozprawy dra W. Kucharskiego na temat „Działalność Samodzielnej Kawalerii Armii Kraków w kampanii wrześniowej”. Z materiałów zamówionych i zamieszczonych w tym Roczniku na podkreślenie zasługują: opracowanie Waldemara Grabowskiego, *Okręgowa Delegatura Rządu R.P. w Krakowie*, A.L. Sowy, *Kraków i krakowskie we wrześniu 1939 r. w świetle historiografii*, W. Rojka, *Hitlerowskie obozy i więzienia Krakowskiego Dystryktu GG w świetle polskiej historiografii*, R. Kotarby, *Działalność Krakowskiego oddziału Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich* oraz wspomnienia rotmistrza Romana Medwiczka. Obok omówionego zeszytu, który przekazano do drukarni (ukáže się z początkiem 1992 r.), zrealizowano (głównie metodą małej poligrafii) kilkanaście folderów i druków towarzyszących organizowanym wystawom. Między innymi ukazały się foldery J.T. Nowaka, *Urny na Kopiec Marszałka Józefa Piłsudskiego*, Bolesława Leonharda, *80 lecie harcerstwa polskiego*, informator poświęcony wystawom z cyklu: *Z pracowni naszych artystów*: T. Boruta, St. Sobolewski, R. Oramus, A. Kapusta, E. Kutermak-Madej w opracowaniu Marii Zientary. Ta sama autorka przygotowała też informator do wystawy prac Danuty Leszczyńskiej-Kluzowej. Wydrukowano też sprawozdanie z XLIX konkursu szopek.

Pracownicy muzeum publikowali też swoje artykuły w ogólnopolskim piśmie *Zdarzenia muzealne* (M. Zientara, A. Jodłowiec, M. Kurowska, J.T. Nowak, W. Passowicz).

Wszystkim otwieranym ekspozycjom towarzyszyły drukowane zaproszenia i afisze.

RADA MUZEALNA

10.VI odbyło się posiedzenie Rady Muzealnej. W posiedzeniu uczestniczyli: prof. dr hab. W. Bieńkowski, prof. dr hab. A. Pilch, prof. dr hab. Zb. Perzanowski, prof. dr hab. J. Frazik, prof. dr hab. Z. Żygulski, doc. dr hab. K. Nowacki, dr A. Link-Lenczowski, mgr W. Passowicz i mgr S. Zająć. Obradom, pod nieobecność chorego przewodniczącego Rady prof. dr hab. St. E. Nahlika, przewodniczył dyr. muzeum mgr A. Szczygieł. Po przeczytaniu protokołu z poprzedniego

posiedzenia Rady, sprawozdanie z działalności muzeum w pierwszym półroczu 1991 r. i plan pracy na dalsze sześć miesięcy, przedstawił A. Szczygieł. Omówił On sytuację finansową muzeum. Budżet naszej placówki w roku poprzednim wynosił 6,2 miliarda złotych, w tym krył się dochód, wynoszący ponad 20% budżetu. Sumy, którymi dysponowało muzeum, zabezpieczały podstawowe kwoty na bieżącą działalność wystawienniczą i towarzyszące wystawom materiały informacyjno-progandowe. Znacznie gorzej wyglądała sprawa zakupu muzealiów, wydatków na gruntowniejsze zabiegi konserwatorskie, czy też zaopatrzenia w nowy niezbędny sprzęt techniczny.

Mimo tych ograniczeń, muzeum wykonało swoje plany w I kwartale poszerzając nawet ofertę wystawową, a to dzięki specjalnej celowej dotacji Ministra Ochrony Środowiska i Wojewody Krakowskiego. Przedstawił też dyrektor zamiar likwidacji, ze względu na brak środków finansowych, wystawy poświęconej oficynie introligatorskiej Roberta Jahody. W dyskusji głos zabierali: dyr Stefan Zająć, profesorowie Zdzisław Żygulski i Zbigniew Perzanowski, którzy uważali, że należy podjąć starania, aby punkt ten tak ważny w dziejach książki dalej został zachowany. Prof. dr hab. W. Bieńkowski stwierdził, że bardzo bolesnym jest, iż w Krakowie nie ma Muzeum Drukarstwa, a więc utrzymanie tego punktu jest koniecznością. Dyr. Szczygieł, odpowiadając stwierdził, że decyzja ta została zawieszona wobec obietnicy Konserwatora Miejskiego i Komisji Kultury Rady m. Krakowa o przeznaczaniu niezbędnych środków na przeprowadzenie remontu w lokalu przy ul. Gołębiej 4.

W zakończeniu prof. Z. Żygulski uznał, że działania muzeum, mimo trudnych warunków prowadzone są dobrze i zasługują na uznanie.

ZMIANY PERSONALNE

W ciągu roku do pracy przyjęte zostały następujące osoby: Maria Bator, Stanisława Cieślak, Anna Chmura, Witold Dobrzyniecki, Piotr Kucia, Małgorzata Kozdroń, Krystyna Liszka, Beata Miłosek, Zofia Nizioł, Ewa Pokrywka, Helena Pycińska, Alicja Sukiennik. Odeszli z pracy: Marek Brągiel, Maria Bydłoń, Katarzyna Bochnia, Barbara Grucel, Maria Gorainow, Ewa Joniec, Bogusław Joniec, Henryka Krawczyk, Zofia Korpak, Irena Lejkowska, Małgorzata Lichończak, Stanisław Mrocza, Antoni Piotrowski, Bogusław Rejdak, Halina Sitko, Karol Sobczyk, Krystyna Świeży, Sławomir Szlachetka, Danuta Szlachta, Małgorzata Tafel, Ewa Van Wess, Elżbieta Wojciechowska. Wśród odchodzących z pracy, byli długoletni pracownicy naszej placówki, którzy przeszli na emerytury i renty: Maria Gorainow, Katarzyna Bochnia, Henryka Krawczyk, Stanisław Mrocza, Halina Sitko, Danuta Szlachta, Elżbieta Wojciechowska.

Jubileusz nieprzerwanej pracy 25 lat w naszej instytucji obchodzili: Wanda Kwiatkowska-Ptak, Henryk Świątek.